

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege.
A hivatalos közzétételre az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1014/2025.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Zalaegerszegi Törvényszék 1.Bf.198/2024/6. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Indokolás

I.

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Slezák József ügyvéd) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozva kérte a Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.198/2024/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasszal érintett ügy lényege a következő.
- [3] 1.1.1. A Nagykanizsai Járásbíróság a 2023. január 18-án meghozott 7.B.113/2021/39. számú ítéletével az indítványozót bűnösnek mondta ki csalás bűntettében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés *a*) pont], valamint hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért őt halmazati büntetésül 1 év – végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetésre ítélte. Egyben kötelezte az indítványozót 3 886 268 Ft kártérítés megfizetésére a magánfél sértett részére, ezt meghaladó részben az igényérvényesítést pedig egyéb törvényes útra utasította.

- [4] Az ügyész az ítéletet tudomásul vette, az ítélet ellen a vádlott és védője jelentett be fellebbezést a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 583. § (3) bekezdés *a)* és *b)* pontjai alapján.
- [5] Ezt követően a [...] Vármegyei Főügyészség átiratában indítványozta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását.
- [6] A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2023. május 2-án meghozott 1.Bf.43/2023/5. számú ítéletével az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság szóbeli indokolása során megállapított és az írásba foglalt elsőfokú ítéletben rögzített tényállás közötti, az indítványozó csalási cselekményének minősítésére is kiható ellentmondás miatt [Be. 608. § (1) bekezdés *g)* pont] és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kötelezte.
- [7] 1.1.2. A Nagykanizsai Járásbíróság a megismételt eljárásban 2023. november 8-án meghozott 4.B.115/2023/5. számú ítéletével az indítványozót bűnösnek mondta ki csalás büntetében [a Büntetőtörvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés *a)* pont], valamint hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért őt halmazati büntetésül 6 hónapi – végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetésre ítélte. Egyben a magánfél sértett által előterjesztett polgári jogi igényt pedig egyéb törvényes útra utasította.
- [8] Az ítélettel szemben a Nagykanizsai Járási Ügyészség a vádlott terhére megalapozatlanság és anyagi jogszabálysértés miatt a minősítés megváltoztatása, a büntetés súlyosítása és a polgári jogi igénnyel kapcsolatos rendelkezés megváltoztatása érdekében, míg a vádlott és védője a kiszabott büntetés enyhítése végett jelentett be fellebbezést.
- [9] A kétirányú fellebbezések alapján eljáró Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2024. április 16-án meghozott 1.Bf.4/2024/6 számú ítéletével az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kötelezte.
- [10] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 609. § (1) bekezdésébe, illetőleg (2) bekezdés *d)* pontjába ütköző eljárási szabálysértéssel hozta meg. Indokai szerint az elsőfokú bíróság az ítéletet a Be. 562. § (2) bekezdés szerint egyszerűsített indokolással szerkesztette, erre azonban nem lett volna lehetősége.
- [11] 1.1.3. A megismételt eljárásban a Nagykanizsai Járásbíróság a 2024. július 4-én kihirdetett 3.B.87/2024/6. szám. számú ítéletével az indítványozót bűnösnek mondta ki csalás büntetében [a Büntetőtörvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdés, (4) bekezdés *a)* pont], valamint hamis

magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért őt halmazati büntetésül 1 év - végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetésre, 240 napi tétel, napi tételenként 1 300 forint, összesen 312 000 forint pénzbüntetésre ítélte, valamint előzetes mentesítésben részesítette. A bíróság kötelezte továbbá az indítványozót 4 663 942 Ft kártérítés megfizetésére a magánfél sértett részére, az ezt meghaladó részben pedig az igényérvényesítést egyéb törvényes útra utasította.

- [12] Az elsőfokú bíróság – figyelemmel a Btk. 85. § (1) bekezdésére, valamint az indítványozó büntetlen előéletére – a büntetés végrehajtását próbaidőre felfüggesztette. Mindemellett az indítványozót érdemesnek találta az előzetes mentesítésben részesítésre; e vonatkozásban hivatkozott az indítványozó büntetlen előéletére, az eljárás során tanúsított magatartására, valamint az eljárás – hatályon kívül helyezés miatti – elhúzódására (vö.: elsőfokú ítélet, Indokolás [32]).
- [13] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó (meghatalmazott) védője jelentett be fellebbezést megalapozatlanság és téves minősítés miatt, továbbá a polgári jogi igény elutasítása végett.
- [14] A [...] Vármegyei Főügyészség átiratában indítványozta az elsőfokú ítélet nyilvános ülésen történő felülbírálatát és az elsőfokú ítélet helybenhagyását.
- [15] A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2025. február 4-én tartott nyilvános ülésen meghozott 1.Bf.198/2024/6. számú ítéletével az elsőfokú határozatot érdemben annyiban változtatta meg, hogy mellőzte a pénzbüntetés kiszabását, valamint az indítványozó előzetes mentesítésére vonatkozó rendelkezést. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet érdemben helybenhagyta. A nyilvános ülésen az indítványozó vádlott védője jelen volt, az indítványozó vádlott nem volt jelen.
- [16] A másodfokú ítélet indokai szerint a terhelt esetében „[a]z elsőfokú bíróság az előzetes mentesítés kapcsán tévesen tulajdonított jelentőséget az időmúlásnak és a büntetőeljárás elhúzódásának, ezek ugyanis az érdemesség szempontjából közömbösek (Kúria Bhar.90/2023/8.) A vádlottnak az «eljárásban tanúsított magatartása» szintén nem alapozta meg az érdemességet, mivel a bűnösségét részben tagadta, és a bűncselekmény káros következményeinek jóvátételére is csak kis mértékben került sor, a sértett ezzel kapcsolatos kárigényét a vádlott javarészt elutasította. A másodfokú bíróság egyértelműen azt állapította meg, hogy a vádlott javára értékelt enyhítő körülmények nyomatéka kimerült a büntetés kiszabása kapcsán, az előzetes mentesítésre való érdemességét nem alapozták meg, ezért az előzetes mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezést és az elsőfokú ítélet indokolásából a [32] bekezdés második mondatát mellőzte” (vö.: másodfokú ítélet, Indokolás [42]).

- [17] Mindezek alapján a másodfokú bíróság – indokolásban rögzített álláspontja szerint nem érintve a Be. 595. §-ában előírt súlyosítási tilalmat – mellőzte az előzetes mentesítésre vonatkozó rendelkezést.
- [18] Indokai szerint a Be. adott rendelkezése olyan értelemben kizárólagos, hogy csak a büntetésekre és az intézkedésekre vonatkozik, viszont az előzetes mentesítés nem büntetés és nem intézkedés. Ezért álláspontja szerint az érdemesség megítélésekor nem érvényesült a súlyosítási tilalom és az elsőfokú ítélet ellen bejelentett ügyészi fellebbezés hiánya sem zárja ki, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtassa meg, hogy mellőzi az előzetes mentesítésben részesítését az erre való érdemesség hiányára hivatkozással (BH1987. 342.; ÍH2009.1.; vö.: másodfokú ítélet, Indokolás [43]).
- [19] 1.2. Az indítványozó ezt követően nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Zalaegerszegi Törvényszék 1.Bf.198/2024/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítva.
- [20] Az indítványozó szerint a bírói döntéssel azért sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, mert a másodfokú bíróság ügyészi fellebbezés és jelenlét hiányában, a védelem enyhítésre irányuló fellebbezése ellenére a védelmi fellebbezéssel nyilvánvalóan nem érintett, az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli vádlotti előzetes mentesítést mellőzte. Indokai szerint védelmi fellebbezés hiányában az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítése érintetlen maradt volna.
- [21] Ezzel összefüggésben hivatkozott az Alkotmánybíróság 3487/2022. (XII. 20.) AB határozatának (a továbbiakban: Abh.) rendelkező része szerinti megsemmisítésre és az ahhoz kapcsolódó, a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését megállapító indoklásra {Indokolás [58]–[74]}.
- [22] Az indítványozó szerint az Abh.-ban foglalt következtetéssel megegyezően rögzíthető, hogy esetében a másodfokú bíróság eljárása és annak nyomán döntése az – ügyészi indítvány ismeretében lévő – indítványozó számára olyan, előre nem látható hátrányos döntést eredményezett, amellyel az ügy összes körülményét figyelembe véve (és bár látszólag az eljárási szabályokat megtartva) nyilvánvalóan sérült az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való joga.

II.

[23] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

[24] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjeszthet a testület elé. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

[25] 1.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül nyújtotta be.

[26] Az indítványozó számára további jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésre, érintettsége – terheltként – fennáll a Zalaegerszegi Törvényszék ítéletével összefüggésben, a jogi képviselő meghatalmazását csatolta.

[27] 1.2. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés *a*) pont]; az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont], valamint az Alaptörvény indítványozó szerint sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont].

[28] Az indítványozó megjelölte az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, továbbá indokolta, hogy a sérelmezett bírói döntés álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pont].

[29] Az indítványozó továbbá kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont].

- [30] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § és 29. §-a szerinti tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [31] 2.1. Az indítvány az Abtv. 27. § (1) bekezdésére hivatkozással sérelmezte az ügyében hozott másodfokú határozatot. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [32] Az indítványban állított sérelem a másodfokú határozat meghozatalával következett be, a megváltoztató ítélet az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz tárgya lehet, azzal szemben a büntetőeljárás törvény rendelkezései alapján nem lehet jogorvoslattal élni [a harmadfokú eljárás feltételei (Be. 615. §) nem állnak fenn]. Így az indítványozónak nincs jogorvoslati lehetősége, amit igénybe vehetett volna.
- [33] 2.2. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele továbbá az is, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {vö. 3259/2022. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [34] Az Alkotmánybíróság szerint jelen esetben alkotmányjogi jelentőségű kérdés a másodfokú bíróság eljárása kapcsán, miszerint a kizárólag védő által bejelentett fellebbezés alapján eljárva a másodfokú bíróság, az ügyészség erre vonatkozó indítványa hiányában mellőzhette-e az előzetes mentesítésre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést. E kérdés az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben oltalmazott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog védelmi körébe esik.

IV.

- [35] Az alkotmányjogi panasz a következők szerint megalapozott.

- [36] 1. Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, vagyis az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {vö. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [37] Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte folyamatban lévő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3259/2022. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [32]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [38] Vagyis az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznak kizárólag akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [39] 2. Előrebocsátja az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó által hivatkozott Abh. szerinti ügy esetében több eljárási, eljárásjogi körülmény – úgymint a védő által visszavont fellebbezés, a nyilvános ülés helyett tanácsülésen történő határozathozatal, az előzetes mentesítés mellőzése – együttállása jelentette, vezetett a tisztességes eljárás sérelméhez (Abh., Indokolás [79]).
- [40] Az Alkotmánybíróság pedig kifejezetten rögzítette, hogy mindez nem jelenti azt, hogy az Abh. szerinti ügyben adott „együttállás”-ból „...bármely összetevő körülmény önmagában eleve alapot adna az alaptörvényellenességre. Ezt mindig konkrét vizsgálat döntheti el. Az Alkotmánybíróság nem a büntetőeljárásra vonatkozó törvényi rendelkezések önmagában álló eljárási helyességét, hanem az adott és sérelmezett jogalkalmazás tisztességét (méltányosságát) vizsgálta” (Abh, Indokolás [83]).
- [41] 3. Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak szerint vizsgálta, hogy a másodfokú bíróság hozhatott-e a terhelt javára védő által bejelentett fellebbezés nyomán a terhelt számára érdemben hátrányos döntést.

- [42] Eldöntendő kérdés tehát az, hogy jelen ügyben ez a körülmény önmagában, figyelemmel a másodfokú bíróság nyilvános ülésen történő eljárására eredményezhette-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét.
- [43] 3.1. A mentesítés folytán – törvény eltérő rendelkezése hiányában – az elítélt mentesül a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól. A mentesített személy büntetlen előéletűnek tekintendő és – törvény eltérő rendelkezése hiányában – nem tartozik számot adni olyan elítéltetésről, amelyre nézve mentesítésben részesült [Btk. 98. § (1)–(2) bekezdés]
- [44] A mentesítés – amely lehet törvényi, bírósági és kegyelmi – a büntetőjogi felelősségre vonás rendszerében az egyik olyan jogintézmény, amely az egyént az állam túlhatalmával szemben védi. „Alkotmányossági szempontból ez azt is jelenti, hogy ennek beállításától fogva a jogrendszeren belül nem vehetők igénybe olyan általános eszközök, amelyek az elkövető tényleges kriminalitására tekintet nélkül – például a büntetőjogi jogkövetkezmények időbeli határainak egyetemes meghosszabbításával – a büntetőjogi felelősségre vonáshoz kapcsolt további, a büntetőjogon kívül is ható alapjogi korlátozást jelentenek” [8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [28]; 144/2008. (XI. 26.) AB határozat, ABH 2008, 1107, 1156.].
- [45] Az Alkotmánybíróság szerint a mentesítés a büntetőjogi felelősségre vonáshoz fűződő joghátrányok, illetve ilyen joghátrányokra emlékezés korlátját jelenti. A büntetőjogi elítélés lényeges tartalma a bűnössé nevezés és a büntetéssel sújtás s mindemellett az erről szóló megbélyegzés, aminek ma a bűnügyi nyilvántartás tesz eleget (vö.: Abh., Indokolás [63]).
- [46] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az előzetes mentesítés mellőzésére az ügyészség nem tett indítványt. Az ügyészség az elsőfokú ítéletet tudomásul vette, annak rendelkezéseit törvényesnek tartotta és indítványozta az ítélet helybenhagyását, amely értelemszerűen az előzetes mentesítésre is vonatkozott.
- [47] A másodfokú bíróság viszont mellőzte az előzetes mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezést, miáltal – nyilvánvalóan – a terheltre nézve hátrányos döntést hozott.
- [48] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abh. kapcsán rögzítette, hogy a kizárólag a védő által bejelentett fellebbezés esetén a súlyosítási tilalom korlátot állít a másodfokú bíróság döntési jogkörének (Be. 595. §), viszont az előzetes mentesítés mellőzése nem ütközik a súlyosítási tilalomra vonatkozó rendelkezésekbe {vö. Kúria Bfv.933/2016/6. számú végzése, Indokolás [69]}. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban, hogy értelemszerűen nem tekinthető a vádlott akaratából való felülbírálati lehetőségnek az

olyan felülbírálat, amelynek következménye bár súlyosítási tilalomba nem ütközik, ám kétségtelen a vádlott terhére szóló, a büntetőjogi helyzetét terhére változtató (vö.: Abh., Indokolás [64]).

- [49] Jelen ügyben is ez a helyzet, ez pedig a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét eredményezheti.
- [50] 3.3. Az indítványozó szerint az Abh.-ban foglalt következtetéssel megegyezően megállapítható, hogy a másodfokú bíróság eljárása és annak döntése nyomán sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, mivel a támadott döntés számára előre nem látható hátrányt eredményezett.
- [51] Kétségtelen, hogy az indítványozó által hivatkozott Abh. szerinti ügy esetében hivatkozott eljárási, eljárásjogi körülmények – úgymint a védő által visszavont fellebbezés, a nyilvános ülés helyett tanácsülésen történő határozathozatal, az előzetes mentesítés mellőzése – együttállása vezetett a tisztességes eljárás sérelméhez.
- [52] Kétségtelen, hogy jelen ügyben a fellebbezés nem került visszavonásra és a másodfokú bíróság nyilvános ülésen járt el.
- [53] Kétségtelen ugyanakkor, hogy az indítványozó helyzete két szempontból azonos az Abh. szerinti helyzettel, egyrészt nem volt terhes fellebbezés, másrészt a másodfokú bíróság mellőzte az előzetes mentesítést.
- [54] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal a Btk. 102. §-ához fűzött indokolásra, miszerint „[a]z előzetes mentesítés szubjektív, alanyi feltétele – az utólagos mentesítéshez hasonlóan – a terhelt érdemessége. Az érdemesség mérlegelése során több körülményt kell vizsgálni, így különösen a bűncselekmény tárgyi súlyát, a bűnösség fokát, az elkövető személyiségét, életvezetését, a bűncselekmény elkövetése és az elítélés ideje között tanúsított magatartását, a cselekményével okozott sérelem jóvátételét, a sértett felróható közrehatását.” Az előzetes bírósági mentesítés esetén nem a terhelt büntetőjogi felelősségéről való döntésről van szó, hanem arról, hogy bűncselekménye ellenében és kiszabott büntetése mellett a társadalom védelme igényli-e a személyére háruló, a büntetett előélethez fűződő hátrányos következményeket is (vö. Kúria Bfv.1055/2017/6. számú ítélete, Indokolás [25]).
- [55] Következésképpen az előzetes bírósági mentesítés személyre szóló, az elkövető személyére vonatkozó, az elkövető arra való érdemességén alapul, lényege pedig, hogy az elkövető társadalomra veszélyessége nem haladja meg a cselekmény társadalomra veszélyességét, melyben való bírói meggyőződés egyik, nyilvánvaló alapja a terhelttel való perbeli találkozás. Az előzetes bírósági mentesítésben

részesítés – értelemszerűen – kedvező rendelkezés. Az erre érdemességről való bírói meggyőződésen alapuló – törvényi keretek, illetve feltételek betartásával történő – diszkrecionális bírói döntés. Ehhez képest – értelemszerűen – az ilyen elsőfokú döntés megváltoztatásának alapja sem más, mint az eredeti meggyőződés helyébe más, azzal ellentétes meggyőződés állítása. Ez viszont nem nélkülözheti azt, hogy igazolt legyen az újabb meggyőződés, aminek feltétele a perbeli találkozás megléte.

- [56] 3.4. A tisztességes eljárás követelménye alapján kétségtelen elvárás, hogy jogorvoslathoz való jog gyakorolhatósága önkéntes, illetve gyakorlásának önkéntessége kényszermentes, esetleges kockázatos következménye meglepetésmentes legyen, és semleges bírósági ítélkezéshez vezessen (vö. 1146/2026. (III. 24.) AB határozat, Indokolás [227]–[228]).
- [57] A tisztességes eljárás lényege valójában az, hogy a terheltet – kedvezményezett perjogi helyzetben (amint perjogilag nyilvánvalóan ilyen a kizárólag védelmi fellebbezése esetén való felülbírálat) – ne érje meglepetés. Ne érje mérlegelésen alapuló döntési jogkör előre nem látható gyakorlása, legalábbis olyan ne érje, ami a terhére szóló (vö. Abh., Indokolás [69]).
- [58] Kétségtelen tehát, hogy a másodfokú bíróság, a személyes perbeli találkozón alapuló meggyőződése alapján, terhes fellebbezés hiányában is dönthet az előzetes mentesítés mellőzéséről.
- [59] Kétségtelen ugyanakkor, hogy bár jelen ügyben a másodfokú bíróság nyilvános ülést tartott, ott azonban – a rendelkezésre álló jegyzőkönyv alapján – kizárólag az indítványozó védője volt jelen, az indítványozó nem. Erre tekintettel a másodfokú bíróság az indítványozó érdemességét érintő eljárása váratlan, előre nem kiszámítható, meglepetésszerű.
- [60] A másodfokú bíróság az indítványozó előzetes mentesítésének érdemessége kapcsán ugyanis úgy alakította ki belső meggyőződését, hogy az indítványozóval a perben nem találkozott. A nyilvános ülésről készült jegyzőkönyv alapján a másodfokú bíróság szerint „[k]izárólag az időmúlás motiválhatta ebben az elsőfokú bíróságot, amely azonban nem lehet meghatározó szempont az előzetes mentesítés vonatkozásában, és egyéb olyan körülmény nem volt, ami indokolta volna az előzetes mentesítésben részesítést...” (vö. Jegyzőkönyv nyilvános ülésről, 3. oldal 5.).
- [61] Ezen körülmények együttállása végeredményben oda vezetett, hogy kizárólag a terhelt érdekében álló perceselexvés folytán nyílt meg az olyan – indítványozó érdemességét érintő – döntési jogkör gyakorlásának lehetősége, ami viszont a terhelt érdekében – nyilvánvalóan – nem álló, azzal szöges ellentétben álló döntés

meghozatalát nem csupán biztosította, hanem személyes találkozás nélkül eredményezte is.

[62] Az ilyen eljárás nem tisztességes.

[63] 3.5. Ezzel összhangban, illetve összefüggésben álló, és a 22/2012. (V. 11.) AB határozat, a 7/2013. (III. 1.) AB határozat, továbbá a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatok nyomán gondolkodást vezetőnek vehető, irányadónak tekinthető a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírói gyakorlat.

[64] E szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat, vagy valamely perben jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. A „tisztességes eljárás” (*fair trial*) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és -eljárásra vonatkozóan – az 57. § többi garanciájának teljességét is átfogja. Sőt, az Egyezségokmánynak és az Emberi Jogok Európai Egyezményének – az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó – eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998 91, 95].

[65] Jelen ügyben erről van szó. A másodfokú bíróság eljárása és annak nyomán döntése az – ügyészi indítvány ismeretében lévő – indítványozó számára olyan előre nem látható hátrányos döntést eredményezett, amellyel az ügy összes körülményét figyelembe véve (és bár az eljárási szabályokat megtartva) nyilvánvalóan sérült az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való joga.

[66] 4. Ekként az Alkotmánybíróság megállapította az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján a Zalaegerszegi Törvényszék 1.Bf.198/2024/6. számú ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.

Budapest, 2026. július 7.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[67] A határozat rendelkező részével, tehát a Zalaegerszegi Törvényszék 1.Bf.198/2024/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapításával és megsemmisítésével egyetértek. Úgy gondolom azonban, hogy erre a megállapításra más, az indokolás gondolatmenetétől eltérő érvelés alapján lehet eljutni. Ezért a határozat indokolásával nem tudok egyetérteni.

[68] 1. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a mentesítés – miként arra az Alkotmánybíróság is rámutatott – a büntetőjogi felelősségre vonáshoz kapcsolt joghátrányok alkalmazásának végső tartományát jelenti. A terhelt legkésőbb a mentesítés bekövetkeztével büntetlen előéletűnek tekintendő, és nem tartozik számon adni olyan elítéltetéséről, amelyre nézve mentesült. „A »büntettes« státus a Btk. rendelkezései folytán a mentesítéssel megszűnik, így ahhoz – általános következményként – a továbbiakban nem kapcsolódhatnak a terhelti állapothoz fűződővel azonos tartalmú alapjogi korlátozások” {144/2008. (XI. 26.) AB határozat, ABH 2008, 1107, 1156–1157.; 20/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [35]; 8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [28]}. A mentesítés alapjogi forrása az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az emberi méltósághoz való jog. „Az Alkotmánybíróság szerint az emberi méltósághoz való jogból következik, hogy az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra, arra, hogy jogsértés nélkül helytálljanak egy szabad társadalom feltételei között. A reszocializáció pedig megköveteli, hogy az arra objektív szempontok alapján érdemesült elkövető számára egy későbbi, büntetéstől mentes életvitel feltételeit a jog megteremtse. Ez nem

csupán a terhelt érdeke, hanem a társadalomé is, minthogy a büntetőjogon kívüli megszorítások megszűnésével, a büntetlen előéletűeket megillető tisztségek ellátására, állások betöltésére való új lehetőségek megnyílása növeli elhelyezkedési esélyeiket, ami pedig csökkenti a társadalmi gondoskodás költségeit, lehetővé teszi az elítélt számára a bűnisméltés elkerülését" {144/2008. (XI. 26.) AB határozat, ABH 2008, 1107, 1132.; 8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [29]}.

[69] A fentiek értelmében a mentesítés egyértelműen olyan jogintézmény, amely csökkenti az elítélt alapjogi korlátozásainak a mértékét, egyúttal növeli társadalmi visszailleszkedésének az esélyeit. Ezért is jutott korábban az Alkotmánybíróság arra a következtetésre, hogy az előzetes mentesítés a jogalkotó által biztosított kedvezmény {8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [48]}.

[70] Ennek a minősítésnek álláspontom szerint a súlyosítási tilalom körében is van jelentősége: megállapítható, hogy a konkrét ügyben eljáró másodfokú bíróság azzal, hogy az előzetes mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezést mellőzte, a terhelttől egy kedvezményt vont el, ami által rá nézve hátrányosabb döntést hozott.

[71] 2. A súlyosítási tilalomnak a hatályos Be. 595. § (1) bekezdésében foglalt általános szabálya értelmében az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, a vádlott büntetését, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be. Szakirodalmi álláspontok egyöntetűen hangsúlyozzák: a súlyosítási tilalom garancia a vádlott és a védő számára, amely a vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiánya esetén érvényesül. Érvényesülése továbbá akkor is kívánatos, ha a másodfokú bíróság által felvett bizonyítás eredményeként a vádlott cselekménye súlyosabban minősül. A garancia érvényesülésének kizárólagos feltétele, hogy fellebbezést a terhelt terhére nem jelentettek be (pl.: Herke Csongor: Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban. Pécsi Tudományegyetem Államés Jogtudományi Kar, 2010.; Herke Csongor: A súlyosítási tilalom elméleti és gyakorlati kérdései. Jura 2011/1. 35–49. oldal; Fenyvesi Csaba: A védő a fellebbezési eljárásban. Jogtudományi Közlöny 2002/7–8. 335–343.).

[72] A Be. 595. § (4) bekezdése veszi számba, hogy a súlyosítási tilalom folytán a másodfokú bíróság a vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában milyen jogkövetkezményt nem szabhat ki. A súlyosítási tilalom ennek következtében részleges: a szabályozás nem minden, a terhelt számára hátrányos rendelkezés meghozatalát tiltja, hanem meghatározza azon konkrét rendelkezések körét, amelyek a tilalom alá esnek. Így a Be. 595. §-a alapján a súlyosítási tilalom a hatályos szabályozásban sem jelenti a terheltre nézve hátrányosabb másodfokú határozat meghozatalának az abszolút tilalmát. A Be. 595. § (4) bekezdése ilyen módon a

garancia érvényesülésének a kereteit rögzíti, előírva a bíróság számára, hogy a vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában milyen jogkövetkezményt nem szabhat ki.

- [73] A Be. utalt 595. § (4) bekezdésének a rendelkezéseit áttekintve megállapítható: az alapján a másodfokú bíróság számára nem tilos, hogy a terhelt terhére előterjesztett fellebbezés hiányában az utólagos mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezést mellőzze. Így a bíróság a konkrét esetben is a Be. 595. § (4) bekezdésével összhangban járt el. A bírósági gyakorlat ezzel összhangban foglalt állást arról – még a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, vagyis a régi Be. rendelkezéseikhez kapcsolódóan –, hogy a súlyosítási tilalom nem zárja ki, hogy a másodfokú bíróság az előzetes mentesítést – a terhelt terhére bejelentett ügyési fellebbezés hiányában – mellőzze (BH1987. 342. II.), mint ahogy a kizárólag előzetes mentesítés végett bejelentett fellebbezés sem oldja fel a súlyosítási tilalmat (BH1987. 394., BH1987. 272.).
- [74] Kétségtelen ugyanakkor, hogy az előzetes bírósági mentesítés kedvezményét elveszítő terhelt súlyosabb jogkövetkezményeket, vagyis súlyosabb büntetést kell, hogy kiálljon.
- [75] A súlyosítási tilalom alkotmányos megítélése körében fontosnak tartom kiemelni, hogy már a 1146/2026. (III. 24.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben is hangsúlyoztam: a Be. hatályos rendelkezései a súlyosítási tilalomról számos vonatkozásában tartalmazznak az Alaptörvénnyel ellentétes szabályozási elemeket. A hatályos büntetőjogi szankciórendszer koherens egységét megbontva és a súlyosítási tilalom lényegével ellentétesen teszik lehetővé ugyanis pénzbüntetés helyett elzárás, vagy közérdekű munka helyett elzárás kiszabását, valamint pénzbüntetés helyett közérdekű munka kiszabását a másodfokú eljárásban (Indokolás [369]).
- [76] Amennyiben a jogalkalmazó bíróságok a súlyosítási tilalom körében az Alaptörvénynek megfelelő döntést kívánják hozni, álláspontom szerint figyelemmel kell lenniük az Alaptörvény 28. cikkére, amely a bíróságok számára kötelezően irányadó jogértelmezési szabályt rögzít. A rendelkezés alapján a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során pedig elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvénynek ezek a rendelkezései a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írják elő, hogy ítélkező tevékenységük során figyelembe vegyék a jogalkotónak a konkrét jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés megalkotása kapcsán megfogalmazott indokait. Ezért a bíróságoknak a súlyosítási tilalom alkalmazásakor,

és ezzel együtt a szabályok alkotmányosságát értékelve is figyelembe kell venni a kapcsolódó jogalkotói indokolást.

- [77] A Be. normaszöveg-javaslatához, annak 595. §-ához fűzött jogalkotói indokolás szerint „[a] súlyosítási tilalom a Be. garanciális rendelkezése és kivételt jelent a felülbírálat terjedelmének általános szabályai alól. Lényegi eleme, hogy a vádlott és a védő részére lehetővé teszi a fellebbezési jog kockázat nélküli gyakorlását, kizárva azt, hogy a fellebbezés folytán, alapvető érdemi kérdésekben a vádlottra hátrányosabb másodfokú bírósági határozat szülessen, ha az elsőfokú bíróság ítéletét csak a vádlott javára szóló fellebbezés támadta.”
- [78] A fentiekből fakadóan úgy vélem, hogy az előzetes mentesítés a büntetőjogi felelősség megállapításával együtt járó joghátrányok érvényesülésének körét és időtartamát meghatározó jogintézmény, ezért alkalmazása az eljárás alapvető érdemi kérdése. Azt pedig maga a tervezet is megállapítja, hogy az előzetes mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezés mellőzése a terheltre nézve hátrányos.
- [79] Ez pedig attól függetlenül így van, hogy a terhelt a másodfokú bíróság által tartott nyilvános ülésen személyesen megjelent-e.
- [80] 3. Ezt a megközelítést támasztja alá meglátásom szerint az a jogalkotói szándék is, amely a Be. 583. § (3) bekezdés *a)* pontjának 2022. március 1-jei hatállyal történt módosításából kiolvasható. A rendelkezés értelmében fellebbezésnek van helye kizárólag az előzetes mentesítésre vonatkozó rendelkezést is ideértve a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezés ellen is. A jogszabályhely tehát a korlátozott fellebbezés tárgykörében nevesíti azt az esetet, amikor az elsőfokú bíróság ítélete ellen kizárólag a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabásakor alkalmazott előzetes mentesítésről szóló rendelkezés miatt jelentenek be fellebbezést. A módosítás következtében az előzetes mentesítés vonatkozásában előterjesztett jogorvoslat a Be. 590. § (3) bekezdése alapján másodfokon korlátozott felülbírálatot eredményez. Mindez pedig az előzetes mentesítés szerepének változását, sőt erősödését igazolja.
- [81] 4. Az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jogának a megsértése álláspontom szerint a fentiekből következően állapítható meg. És ez a sérelem abban az esetben is bekövetkezett volna, ha az indítványozó a másodfokú bíróság nyilvános ülésén jelen van. Az előzetes mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezés mellőzése ugyanis rá nézve akkor is azonos hátrányos következményekkel járt volna.

Budapest, 2026. július 7.

Dr. Cziné Ágnes s. k.,
alkotmánybíró